

pplk dr Mirosław Pakuła

ZMIANY ORGANIZACYJNE ZEGRZYŃSKIEGO OŚRODKA SZKOLENIA KADR ŁĄCZNOŚCI (1919-2014)

Polskie wojska łączności powstały w czasie I wojny światowej. Podczas wojny szkolenie łącznościowców odbywało się często w boju. Poziom wyszkolenia polskich żołnierzy służących w armiach zaborczych był zróżnicowany, co stanowiło duży problem po odzyskaniu niepodległości przez Polskę. Ponadto, mimo znacznej liczby oficerów i podoficerów, którzy zasilili nowotworzone Wojsko Polskie, sytuacja kadrowa w wojskach łączności była katastrofalna. Z powyższych powodów zorganizowanie szkolenia kadr było niewątpliwie pierwszoplanowym zadaniem dla władz wojskowych.

Kształcenie kadr łączności w pierwszych miesiącach niepodległej Polski skupiono w Warszawie. 24 kwietnia 1919 r. powołano do życia warszawską Szkołę Oficerską Wojsk Telegraficznych. Drugą placówką szkoleniową była Szkoła Oficerów Wojsk Radiotelegraficznych utworzona także w Warszawie 29 kwietnia 1919 r.

Nowy jakościowo etap w rozwoju szkolnictwa wojsk łączności rozpoczął się w lipcu 1919 r. Zmiany, jakie wówczas nastąpiły, były wynikiem restrukturyzacji centralnych władz wojskowych, w tym instytucji odpowiedzialnych za łączność wojskową (powstanie Inspektoratu Wojsk Łączności).

15 lipca 1919 r. ukazał się podpisany przez II wiceministra spraw wojskowych gen. Kazimierza Sosnkowskiego "Plan reorganizacji wojsk łączności", w którym między innymi znajdował się zapis dotyczący połączenia Szkoły Oficerskiej Wojsk Telegraficznych i Szkoły Oficerów Wojsk Radiotelegraficznych w jedną całość pod nazwą „Szkoła Oficerska Wojsk Łączności”.

13 września 1919 r. szkolenie wojskowych kadr łączności przeniesiono do Zegrza. Wyprowadzenie Szkoły Oficerskiej Wojsk Łączności z Warszawy wynikało z trudności lokalowych. Podobne trudności występowały w Legionowie, które rozpatrywano jako pierwsze miejsce do przeniesienia szkoły.

Pierwszym jednostką szkolną łączności w Zegrzu był Obóz Wyszokolenia Oficerów Wojsk Łączności (OWOWL). W jego skład weszły: Szkoła Oficerska Wojsk Łączności, Szkoła Podchorążych Wojsk Łączności i Kurs Aplikacyjny Służby Łączności.

Po zakończeniu wojny polsko-bolszewickiej w 1920 r., w związku rozpoczętym szkoleniem podoficerów, w 1921 r. nastąpiła zmiana nazwy ośrodka na Obóz Wyszko-

lenia Wojsk Łączności (OWWŁ). W skład obozu weszły: Szkoła Podchorążych Wojsk Łączności i Centralna Szkoła Podoficerska Wojsk Łączności.

W 1923 r. OWWŁ przekształcono w Obóz Szkolny Wojsk Łączności (OSzWŁ). Powód zmiany nazwy był prozaiczny. Od połowy 1922 r. w większości pism dotyczących Obozu Wyszkożenia Wojsk Łączności używano nazwy „Obóz Szkolny Wojsk Łączności”. Minister spraw wojskowych usankcjonował tylko w swoim rozkazie nieformalną nazwę ośrodka. W OSzWŁ realizowano kursy oficerskie, szkolenie podchorążych rezerwy łączności oraz prowadzono kursy obsługi aparatów telegraficznych „Juza” (także dla kobiet).

Centrum Wyszkożenia Łączności (CWŁ), które zostało utworzone w 1929 r., było największą jednostką szkolną w Zegrzu i stanowiło finalny efekt przedwojennych zmian strukturalnych wojskowego szkolnictwa łączności. W skład struktury CWŁ wchodziły między innymi: batalion szkolny podchorążych rezerwy i batalion szkolny podoficerów zawodowych. W 1935 r. do Centrum włączono klasę łączności ze Szkoły Podchorążych Inżynierii w Warszawie, w związku z czym powołano do życia Szkołę Podchorążych Łączności.

Przerwa w kształceniu kadr łączności w Zegrzu spowodowana wojną i okupacją, trwała aż 9 lat. Szkolny Pułk Radio został sformowany w Zegrzu na wiosnę 1948 r. Zakwaterowano go w namiotach w związku z tym, że koszary były zniszczone w 80 %. Rozpoczęło się szkolenie, jednak podstawowym zadaniem jednostki była odbudowa Zegrza, która miała być prowadzona tzw. sposobem gospodarczym.

Z dniem 1 sierpnia 1950 r., w miejsce zlikwidowanego pułku, powstała Oficerska Szkoła Łączności Radiowej (OSŁR). Program trzyletniego kształcenia podchorążych OSŁR obejmował między innymi następujące przedmioty: organizację łączności, służbę telefoniczno-telegraficzną, służbę radio, pracę na radiostacjach, prace warsztatowe, telegrafię i wyszkolenie społeczno-polityczne. Szczególne miejsce wśród tematyki nauczania w OSŁR miała nauka nadawania kluczem i odbioru słuchowego (alfabet Morse’a).

22 listopada 1955 r. Oficerską Szkołę Łączności Radiowej przeformowano w Oficerską Szkołę Łączności (OSŁ). Do szkolenia włączono łączność przewodową, gdyż równolegle została zlikwidowana Oficerska Szkoła Łączności Przewodowej w Sieradzu. 22 lipca 1966 r. podchorążowie OSŁ, występując w strojach historycznych, brali udział w warszawskiej defiladzie zorganizowanej z okazji 1000-lecia Państwa Polskiego.

Na podstawie rozporządzenia Rady Ministrów z 23 marca 1967 r. szkoły oficerskie podniesiono do rangi wyższych uczelni wojskowych. Wśród dwunastu nowoutworzonych szkół znalazła się Wyższa Szkoła Oficerska Wojsk Łączności (WSOWL) w Zegrzu. Uczelnia miała przygotowywać oficerów łączności dla wszystkich rodzajów sił zbrojnych w ramach 4-letnich studiów wyższych i nadawać tytuł inżyniera – dowódcy wojsk łączności. Program studiów o profilu dowódczo-sztabowym obejmował przedmioty społeczno-polityczne, ogólnowojskowe, ogólnokształcące oraz specjalistyczne. W programie studiów drugiego profilu kształcenia w WSOWL – profilu politycznego, występowała przewaga przedmiotów społeczno-politycznych. W 1994 r. Rada Ministrów podjęła decyzję o likwidacji uczelni z rokiem 1997 r.

Likwidacja uczelni postawiła problem w zakresie zagospodarowania kadry, sprzętu i koszar. Na wstępie pojawił się pomysł utworzenia w Zegrzu filii Wojskowej Akademii Technicznej. Koncepcja ta, mimo dużego zaangażowania kadry WSOWL (pisano już nawet programy szkolenia), nie została zrealizowana. Ostatecznie sprzęt przekazano większości do Centrum Szkolenia Łączności w Legnicy, a kadra odeszła do innych jednostek wojskowych (została niewielka grupa likwidacyjna). Koszarami miał się tymczasowo opiekować 9. Pułk Łączności z Białobrzegów.

Sytuacja zmieniła się latem 1997 r., kiedy podjęto decyzję o utworzeniu Centrum Szkolenia Łączności i Informatyki (CSŁiI) – na bazie rozwiązanej Wyższej Szkoły Oficerskiej Wojsk Łączności oraz w oparciu o planowane do likwidacji legnickie Centrum Szkolenia Łączności. Nowa jednostka szkolna zaczęła funkcjonować 1 października 1997 r.

CSŁiI zajęło się szkoleniem podchorążych rezerwy (Szkoła Podchorążych Rezerwy), kadetów (Szkoła Chorążych), elewów (Podoficerska Szkoła Zawodowa, Szkoła Podoficerów Służby Zasadniczej) i kadry zawodowej (kursy). Z czasem zakres działalności zwiększył się o szkolenie młodszych specjalistów wojsk łączności (Szkoła Młodszych Specjalistów), przygotowanie obsad polskich kontyngentów wojskowych, szkolenie certyfikacyjne szeregowych zawodowych oraz szkolenie specjalistyczne podchorążych warszawskiej Wojskowej Akademii Technicznej (WAT) i wrocławskiej Wyższej Szkoły Oficerskiej Wojsk Lądowych (WSOWL).

W czasie istnienia CSŁiI przeprowadzono kilka zmian organizacyjnych. W 2004 r. ze struktury Centrum wyłączono Podoficerską Szkołę Zawodową i utworzono Szkołę Podoficerską Wojsk Lądowych (SPWL), która zaczęła działać

jako samodzielna jednostka wojskowa. SPWL szkoliła kandydatów na podoficerów korpusu łączności i informatyki, kandydatów na podoficerów – muzyków orkiestr wojskowych (od 2006) oraz prowadziła szkolenie kursowe kadry zawodowej. Szkoła została rozwiązana w 2010 r. Szkolenie podoficerów łączności przeniesione do Szkoły Podoficerskiej Wojsk Lądowych w Poznaniu, a w Zegrzu pozostał tylko zamiejscowy kurs muzyków wojskowych podległy pod szkołę poznańską.

Centrum Szkolenia Łączności i Informatyki jest obecnie przygotowane do realizacji następujących zadań: szkolenie kursowe (doskonalące) kadry zawodowej (w tym na potrzeby polskich kontyngentów wojskowych), szkolenie żołnierzy służby przygotowawczej do Narodowych Sił Rezerwowych, szkolenie specjalistyczne kandydatów na oficerów (WAT, WSOWL) i kandydatów na podoficerów (SPWL).

Tematyka szkolenia zmieniała się z biegiem lat, głównie w związku z wprowadzaniem na wyposażenie wojska nowego sprzętu łączności i informatyki. Obecnie tematyka ta obejmuje: łączność satelitarną, radiową, radioliniową i przewodową oraz administrowanie systemami informatycznymi, walkę elektroniczną, kryptografię, remont sprzętu łączności i zautomatyzowane systemy dowodzenia.

Wykaz ośrodków

1. Obóz Wyszkozenia Oficerów Wojsk Łączności (13.09.1919 – 30.05.1921)
2. Obóz Wyszkozenia Wojsk Łączności (31.05.1921 – 9.04.1923)
3. Obóz Szkolny Wojsk Łączności (10.04.1923 – 14.08.1929)
4. Centrum Wyszkozenia Łączności (15.08.1929 – 31.08.1939)
5. Szkolny Pułk Radio (20.03.1948 – 5.06.1950)
6. Oficerska Szkoła Łączności Radiowej (6.06.1950 – 21.11.1955)
7. Oficerska Szkoła Łączności (22.11.1955 – 19.05.1967)
8. Wyższa Szkoła Oficerska Wojsk Łączności (20.05.1967 – 30.09.1997)
9. Centrum Szkolenia Łączności i Informatyki (od 1.10.1997)

Wykaz komendantów

1. kpt. Gustaw Bernaczek (1919-1920)
2. mjr Stanisław Wszechbór (1920, p.o.)
3. mjr Stanisław Rymaszewicz (1920-1922)

4. mjr Edmund Świdziński (1922-1923; p.o.)
5. płk Andrzej Miączyński (1923-1926)
6. ppłk Emil Kaliński (1926-1927)
7. płk Tadeusz Jawor (1927-1929)
8. mjr Bronisław Hegner-Szymański (1929-1931; p.o.)
9. ppłk Waclaw Dahlen (1931-1932)
10. ppłk Edward Wolski (1932-1933; p.o.)
11. ppłk Heliodor Cepa (1933-1934)
12. płk Stanisław Kaczmarek (1934-1939)
13. ppłk Romuald Najsarek (1939; p.o.)
14. płk Wiktor Zarucki (1948-1951)
15. płk Paweł Wołodin (1951-1952)
16. płk Mikołaj Rossowski (1952-1953)
17. płk Edward Gierasimczyk (1953-1971)
18. płk Kazimierz Mościcki (1971-1976)
19. płk Antoni Czokało (1976-1979)
20. płk Władysław Urbański (1979-1984)
21. płk Zbigniew Chruściński (1984-1990)
22. gen. bryg. Witold Cieślewski (1990-1993)
23. płk Andrzej Barczak (1993-1997)
24. płk Jerzy Ceglarek (1997-2002)
25. płk Jerzy Stwora (2002-2007)
26. ppłk Andrzej Jasiński (2007; p.o.)
27. płk Marek Stolarz (2007-2012)
28. płk Ireneusz Fura (od 2012)